

1899-07-20

FAKTA

Dokumenttype:
Brevudkast

Sprog:
Dansk

Afsendersted:
Merzig (Tyskland)

Omtalte personer:
Thorvaldsens Museum
Jørgen V. Sonne

Omtalte steder:
Merzig, Tyskland
Mettlach, Tyskland
Trier, Tyskland

Arkivplacering:
J.F. Willumsens Museum
Arkivkasse: C/I/5 - Korrespondance
med Akademier, Museer & Foreninger

DOKUMENTINDHOLD

Jørgen Sonnes frise på Thorvaldsens Museum skal restaureres. Willumsen har foreslået en teknik, som kommissionen for restaureringen finder interessant. Han har i den forbindelse undersøgt to keramikfabrikker i Mettlach og Merzig, som producerer fliser. Willumsen giver et resumé af de to fabrikkers flisetyper.

TRANSSKRIFTION

54 $\frac{1}{2}$ i Bredden

38 $\frac{1}{2}$ i Højden

Pladens Tykk $4\frac{1}{2}$ C^m = $1\frac{3}{4}$ Tomme

Til Kommissionen for Thorvaldsens Museums Restaurering.

I Anledning af mit Forslag om at anvende brændte Lerplader til Restaureringen af Væg-billederne paa Museets Mure har jeg med Kommissionens Samtykke besøgt de to keramiske Fabrikker i Mettlach og Merzig ved Trier, som begge leverer anerkendte kunstneriske Bygningsudsmykninger til Byer rundt i Europa.

Fabrikken i Mettlach frembringer Feldspath-Stiftmosaik og Feldspath-Væg og Gulvfliser af en fortrinlig Haarhed og Uforgængelighed. De kan fremstilles i alle Farvetoner og Farvesammenstillinger, Men Fliserne kan ikke fremstilles større end 17 Ctm i Kvadrat, da større Flader vil frembringe Vanskeligheder i Branden. Anvendelsen af disse Fliser til Museets Billeder vil derfor medføre, at de maatte sammensættes af mange mindre Stykker. Fabrikken i Merzig fabrikker lignende Gulv- og Vægfliser som Mettlacherfabrikken; dog kun i ganske faa Farver. Men foruden disse Fliser fabrikker den ogsaa et

Stof, som den kalder "Terrakotta", men som ikke har den mindste Lighed med det Stof, vi i Danmark forstaar ved Terrakotta. Dette er som bekjendt et naturligt Ler, der brændes ved 8-900 Grader og efter Branden er porøst og skørt. Merziger "Terrakottaen" er derimod en kunstig Blanding, der brændes ved 13-1400 Grader og da cindrer sammen til en kompakt Masse, der ikke suger Vand og er saa haard, at Staal gnistrer ved at blive slaaet imod den.

Fabrikken paastaar, at denne "Terrakotta" maa anses for et ligesaa vejrbestandigt Stof som Feldspath-fliserne.

"Terrakottaen" bliver i Hovedsagen fremstillet for som Bygningsmateriale at anvendes som Imitation af Sandsten, navnlig den røde rhinske. Da denne Sandsten kun er lidt vejrbestandig, vil stærkt ornamenterede Dele, som fremspringende Blade paa gothiske Kirketaarnes Grater, hurtigt forvitte, og i Stedet for Sandsten anvendes da ofte denne "Terrakotta" til dette Brug.

"Terrakottaen" haves i alle Farvetoner og Farvestyrker, og de Farver, som vil være nødvendige til Museums Billederne, findes saaledes imellem

dem.

Den lader sig fremstille i meget store Stykker; jeg har set en brændt Plade, der var fuldstændig fejlfri og plan, have en Størrelse af $2\frac{1}{4}$ Alen i Kvadrat og med en Tykkelse af kun 3 Tommer.

For nogenlunde at kunne danne sig et Begreb om, hvad det vil koste at lade Billederne paa Museet udføre af denne Fabrik og i dette Stof, har jeg underhaanden

faaet at vide, at Fabrikken for den kunstneriske og tekniske Udførelse af de store "Terrakotta"-Billeder paa det nye Riksmuseum i Amsterdam fik 60 Mark pr. Kvadratmeter uden Opsætning. Honoraret for Billedernes Komposition og Tegningernes Udførelse i fuld Størrelse var ikke indbefattet herunder; Det vil saaledes svare til, at Sonnes Tegninger blive sendte Fabrikken, og Frisen saa blev hjemsendt færdig til Opsætning. Da Billederne paa Riksmuseum er udført ved Hjælp af firkantede Plader stillet Side om Side, vil man derfor ikke kunne drage nogen fuldstændig Paralel i mellem de to Arbejder med Hensyn til Prisen, eftersom store Stykker af Billederne paa Thorvaldsens Museum optages af den sorte Mørtel. Paa Grundlag af ovenstaaende Oplysninger om Materialets Beskaffenhed mener jeg, det vil være formaalstjenligt at forsøge paa at udføre en Prøve med "Terrakottaen" fra Merzig

Til Forsøget vælger jeg et Billede fra Museets udvendige Frise, forestillende en Herre og en Dame, der betragter et Relief, som bæres af en Arbejder

Da Billedet indeholder Frisens Hovedfarver, og da mange baade smaa og store Farveflader griber ind i hverandre, vil det sikkert kunne give Oplysning om den foreslaaede Metodes Anvendelighed.

Fremgangsmaaden ved Billedets Udførelse i Terrakottaen falder ganske sammen med den Fremgangsm[å]ade, man

anvendte i Cementen. Forskellen ved Fremstillingen er kun den, at medens Cementbilleder hærder ved sig selv, maa Terrakottabilledet brændes for at blive uforgængeligt.

For at skaffe mange store Stykker og undgaa de smaa saa meget som muligt tillader "Terrakottaen", at mindre Farveflader indlægges i større, og at mange smaa lægges Side om Side paa en fælles stor Flade. De sorte Konturer og den sorte Skravering indlægges i nedskrabede Fordybninger.

Hvor Figurerne paa de gamle Cementbilleder støder op imod den sorte Baggrund, findes en nedlagt stort Konturlinie, som jeg af praktiske Grunde medtager paa Lerbilledet, idet jeg mener, at det vil se smukkere ud, at den sorte Mørtel-Baggrund støder op imod sort Ler, hvorved man muligvis kunde forhøje Indtrykket af, at Billedet var indlagt.

Der

Der vil naturligt opstaa Vanskeligheder ved de store Stykkers Stødfuger, idet Stykkerne fra vaad til brændt Tilstand ikke altid trække sig ensartet

sammen. Men dels skal Sammenføjningerne ikke være usynlige, da der skal indskydes sort Mørtel i Fugen; dels behøver Museet ikke at tillade Fabrikken at aflevere ufuldkomment Arbejde. Fabrikken vil sikkert ogsaa let kunne undgaa denne Vanskelighed ved Hjælp af tekniske Midler.

Merzig d. 20 Juli 1899.

Ærbødigst

J.F. Willumsen

54" i Bredden
38" i Højden
Kadernes Tykk $4\frac{1}{2}$ ^{Lin} = $1\frac{3}{4}$ Tomme

Til Kommissionen for Thorvaldsens Museums
Restaurering.

I Anledning af mit Forslag om at anvende brændte
Lerplader til Restaureringen af Vægbillederne paa
Museets Muse^{um} har jeg med ~~den~~^{Kommissionens} Samtykke besøgt
de to keramiske Fabrikker i Mettlach og Merzig ved
Trier, som begge leverer anerkendte kunstneriske
Bygningsudsmykninger til Byer rundt i Europa.

Fabrikken i Mettlach frembringer ~~kan~~ Feldspath
stiftmosaik og Feldspath-Væg og Gulvfliser af en
fortrinlig Haardhed og Uforgængelighed. De kan
fremstilles i alle Farvetoner og Farveammenstillinger,
Men Fliserne kan ~~kan~~^{ikke} fremstilles større end 17 ^{Lin}
i Kvadrat. De større Fliser vil frembringe Vanokkeli-
ghed i Branden. Anvendelsen af disse Fliser
til Museets Billeder vil ^{derfor} medføre, at de sammensættes
af mange mindre Stykker.

Fabrikken i Merzig fabrikker lignende Gulv- og Væg-
fliser som Mettlachfabrikken; men kun i ganske
få Farver.

Men foruden disse Fliser fabrikker den ogsaa et

Stof, som den kalder "Terrakotta", men som ikke har den mindste Lighed med det Stof, vi ~~har~~ i Danmark forstaar ved Terrakotta. Dette er ^{en kunstig} et naturligt Ler, der brændes ved 8-900 grader og efter Brænden er porøst og skørt. Merziger "Terrakottaen" [derimod] er en kunstig Blanding, der brændes ved 13-1400 grader og ^{de} Cindrer ~~den~~ sammen til en ~~hård~~ kompakt Masse, der ikke suger Vand og er saa haard, at ~~man~~ ^{ved} ~~ikke~~ ^{kan} slaas Staal i mod det, gnister Staal. ved at blive slaat i mod det. Fabrikken paastaar, at denne "Terrakotta" maa ^(angeg for) ~~bespares~~ ^{et} ligesaa vejrbestandigt Stof som Felsespath-fliserne.

"Terrakottaen" bliver i Fløedsagen fremstillet for at ^{til} Bygningmateriale at anvendes som Imitation af Sandsten, navnlig den røde Rhinske. Da denne Sandsten kun er lidt vejrbestandig, vil stærkt ornamenterede Dele ~~hurtig~~, som ^{af} fastemopringende Blade paa gotthiske Kirketaarnes Grater, hurtig forvitre, og i stedet for Sandsten anvendes ^{af} ~~den~~ ^{denne} ~~saadanne~~ Brüg.

Denne "Terrakotta" ^{haves} ~~fremstilles~~ i alle Farve ^{toner} ~~kræfter~~ og Farve styrker, og saaledes vil ogsaa de Farver, som vil være nødvendige til Museums Billederne, ~~kan~~ ^{findes} saaledes imellem dem.

Den ^{Læder sig fremstille} ~~kan~~ ^{haves} i meget store Stykker; jeg har set en brændt Plade, der var fuldstændig fejlfri og plan, have en Størrelse af $2\frac{1}{4}$ Alen i Kvadrat og med en Tykkelse af kun 3 Tommer.

For nogenlunde at kunne danne sig et Begreb om, hvad det vil koste, at lade Billederne paa Museet udføre af denne Fabrik og i dette Stof, ~~har~~ har jeg underhaanden

faaet at vide, at Fabrikken for den kunstneriske og tekniske Udførelse af de store Terrakotta^{te} Billeder paa det nye Riksmuseum i Amsterdam fik 60 Mark pr. Kvadratmeter uden Opsætning. ^{Honoraret} ~~Administrations~~ ^{Tegningens} for Billedernes Komposition og Udførelse i fuld Størrelse var ikke heri med indbefattet herunder. Det vil saaledes svare til, at Sonnes Tegninger blive sendte Fabrikken, og Frisen^{en} blev hjemsendt færdig til Opsætning. Da Billederne paa Riksmuseum er ~~for~~ udført ved Hjælp af fiskeantede Plader vil man alligevel stillet Side om Side, vil man dogfor ikke kunne drage nogen fuldständig Parabel imellem de to Arbejder med Hensyn til Prisen, ~~der~~ ^{der} store Stykker af Billederne paa Thorvaldsens Museum optages af den sorte Mørtel.

Paa Grundlag af ovenstaaende Oplysninger om Materialets Beskaffenhed ^{og} mener jeg, det vil være formaals tjenligt at forsøge paa at udføre et ~~et~~ ^{et} Prøve = ~~forsøg~~ med „Terrakottaen“ fra Menzig

Til Forsøget vælger jeg et Billede fra Museets udvendige ~~Dekorationer~~ ^{Frie}, der forestiller en Herre og en Dame, der betragter et Relief, ~~der~~ ^{som} bæres af en Arbejder. Da Billedet indeholder ~~Frie~~ ^{Frie} Dekorationens Frisens Hovedfarver, og ^{der} mange baade smaa og store Farveflader griber ind i hverandre, vil det sikkert kunne give Oplysning om den foreslaaede Metodes Anvendelighed.

For at fremstille Udsigten af de gamle Bementbilleder saa nøje som muligt, vil

(Fremgangsmaaden ved Billedets Udførelse i Terrakottaen falder ganske sammen ~~den~~ med den Fremgangsmåde, man

anvendt i Cementen. ~~Ja~~. Forskellen i ~~Fremgangsmaade~~
ved Fremstillingen er kun den, at medens Cementbilledet
hærdes ved sig selv, maa Terrakottabilledet brændes
for at blive uforgængeligt.

For at skaffe ~~en~~ mange store Stykker ~~som muligt~~
og undgaa ~~paa mange~~ ^{mest} som muligt af de smaa
tillader "Terrakottaen", at mindre Farveflader ~~ind-~~
lægges i større, og at mange smaa lægges side om
side ~~ind~~ paa en fælles stor Flade. De sorte Konturer
og den sorte Skrævering indlægges i nedskrabede
Fordybninger. ~~Et~~

Hvor ~~Antikning~~ Figurene paa de gamle Cementbilleder findes
hvor stoder op imod den sorte Baggrund, findes en
[stort] [nedlagt] Konturlinie, som jeg af praktiske Grunde
nedtager paa Lerbilledet, idet jeg mener, at det vil
se smukkere ud, at ~~sorte~~ ^{sort} ~~Cement~~ Mortel-Baggrund
stoder op imod ~~den~~ sort Ler, og ~~dermed~~ ^{muligvis} forhøje Billedets
Virkning af at være indlagt, hvor man umentlig kan se
høje Indtryk af, at Billedet var indlagt.

Der

Der vil naturligt opstaa Vanskeligheder ~~hvor~~ ved
de store Stykkes Støfuger, idet Stykkerne fra
væd til brændt Tilstand ikke altid trække sig ensartet
Sammen. Men dels skal ~~de~~ ^{de} ikke ~~gøres~~ ^{gøres} usynlige
~~Sammen~~, da der skal indskydes sort Mortel i Fugen;
dels behøver Museet ikke at tillade Fabrikken at aflævere
ufærdkomment. ^{Arbejdet} Fabrikken vil sikkert ogsaa let kunne
denne Vanskelighed ved Hjelpe af tekniske Midler.

Morsig d. 20 juli 1899.

erbødigt

J. F. Willumsen